

**Anthony Seldon
(red.), *Blair's Britain
1997-2007*, Cambridge
2007, ss. 708**

Timothy Garton Ash spotkał się 23 IV 2007 r. z Tonym Blairem, który przygotowywał się do ustąpienia z funkcji przewodniczącego Labour Party, a tym samym z urzędu premiera Zjednoczonego Królestwa. Brytyjski historyk i publicysta poprosił swego rozmówcę o stworzenie listy trzech swoich największych sukcesów i porażek. Premier odparł:

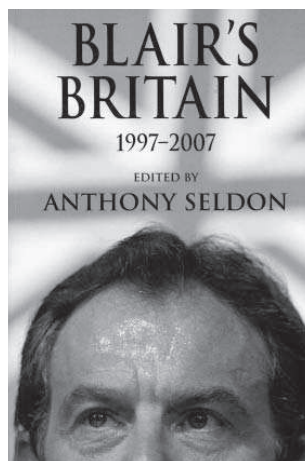
„I don't do the successes failures thing... I leave that to you guys” (s. 637).

„Blair's Britain 1997-2007” pod redakcją prof. Seldona jest pierwszą, wszechstronną i wielopłaszczyznową analizą polityki Blaira w ciągu całej dekady jego rządów. Jej autorami są „koledzy” (guys), o których wspomniał, w rozmowie z Ashem, były premier – historycy akademicy pracujący w renomowanych uczelniach i ośrodkach badawczych na Wyspach Brytyjskich, publicyści oraz komentatorzy bieżących wydarzeń politycznych. Publi-

kacja jest piątym tomem, wchodzącym w skład serii poświęconej współczesnej historii brytyjskiej. Wcześniejsze tomy poświęcone były analizie polityki Margaret Thatcher, Johna Majora oraz Blaira w trakcie pierwszej i drugiej kadencji. Wydawanie całej serii inspirowane jest przez Centrum Brytyjskiej Historii Współczesnej (wcześniej Instytut), którego Seldon był założycielem w 1986 r.

Warto zwrócić uwagę na termin publikacji. Praca ukazała się pod koniec 2007 r., zaledwie kilka miesięcy po rezygnacji Blaira (27 VI 2007). Budzić to musi pytania metodologiczne: o dystans czasowy i dostępność źródeł, niezbędnych przy historycznym opracowaniu tematu. Redaktor tomu oraz autorzy poszczególnych rozdziałów, mają świadomość trudności wynikającej ze „świeżości” zagadnienia, czego konsekwencją jest niepełna baza źródłowa, zamknięty dostęp do dokumentów rządowych co najmniej na 30 lat. Istotna jest również kwestia, jak się wydaje, kilku najbliższych lat, kiedy Blair wyda swoje pamiętniki, których nie sposób będzie pominąć przy analizie jego rządów. Brak oświetlenia archiwalnego oraz „otwartości” wielu kwestii, czego najlepszym przykładem jest wojna w Iraku, zdaniem autorów, nie dyskwalifikuje, ani nie deprecjonuje wartości naukowej opracowania. Redaktor tomu wyraża nadzieję, że praca ta będzie interesująca dla czytelnika nie tylko

w roku 2008, ale także 2017 czy 2032. Jak twierdzi we wstępie: „Każda historia jest historią współczesną (*contem-*

in the present)”. Publikacja

porary history), ponieważ każde nowe pokolenie oceni historię od nowa". Takie podejście do badania, chronologicznie bliskich nam wydarzeń, kontrastuje ze stanowiskiem wielu polskich badaczy uniwersyteckich, gdzie zakłady historii współczesnej, analizując współczesność tylko z nazwy, ograniczając swoje pole badawcze co najwyżej do 1989 r. Traktując badanie współczesności jako zajęcie ahisteryczne, o znikomej wartości naukowej, oddają tym samym pole do analiz wydarzeń współczesnych dla innych nauk społecznych oraz nauk politycznych. Racje w tym sporze wydają się być podzielone.

„Blair's Britain” składa się z 28 tematycznych artykułów, z których każdy może stanowić osobną całość, dwóch komentarzy oraz podsumowania. Dedykowana jest prof. Dennisowi Kavanaghowi, wieloletniego współpracownika i przyjaciela Seldona. Artykuły pogrupowane są w czterech grupach, które stanowią kolejne rozdziały książki. Trzy pierwsze charakteryzują sytuację wewnętrzną w Wielkiej Brytanii w okresie rządów Blaira, ostatni analizuje pozycję Zjednoczonego Królestwa na arenie międzynarodowej.

Artykuły w pierwszym rozdziale opisują Blaira jako premiera Zjednoczonego Królestwa oraz lidera Partii Pracy, znawcę polityki w wieku „post ideologii” i „post socjaldemokracji”. Autorzy opisują pozycję premiera wewnątrz jego ugrupowania, styl i sposób sprawowania rządów, relacje z mediami oraz wizerunek w opinii publicznej brytyjskiego społeczeństwa. Szczególnie interesujący jest artykuł „Social Democracy” Vernona Bogdanora przedstawiający socjaldemokratyczną myśl polityczną Blaira, która zdaniem autora, jest neoliberalną dok-

tryną przyznającą prymat gospodarce. Brakuje natomiast analizy wpływu premiera na przeobrażenie jego politycznych rywali – konserwatystów na czele z Davidem Cameronem.

Druga część książki skupia się na analizie sytuacji gospodarczej i finansowej Wielkiej Brytanii w dekadzie rządów Blaira. Zaprezentowane są w niej działania kolejnych gabinetów odnośnie wydatków publicznych, opodatkowania, polityki monetarnej, industrializacji czy transportu. Poddana analizie została także kwestia wprowadzenia na Wyspach Brytyjskich wspólnej waluty – euro oraz decydujące, w tej kwestii, stanowisko ówczesnego kanclerza skarbu, dziś następcy Blaira na fotelu premiera Gordona Browna.

Kolejny fragment opracowania przedstawia politykę społeczną gabinetów Blaira i obejmuje zagadnienia związane z: edukacją, reformą służby zdrowia, szkolnictwem, polityką kulturalną, zwalczaniem przestępczości. Szczególnie intrygujący dla polskiego czytelnika może być tekst dotyczący polityki emigracyjnej Labour Party oraz motywów podjęcia decyzji o otwarciu rynku pracy dla nowych członków Unii Europejskiej z krajów EŚ-W. Migracji, którą Partia Pracy postrzegала, nie jako potencjalne źródło konfliktów i niepokojów społecznych, ale jako czynnik stymulujący wzrost gospodarczy państwa.

Z punktu widzenia współczesnych stosunków międzynarodowych najciekawszy jest ostatni rozdział pracy poświęcony szeroko pojmowanej aktywności międzynarodowej byłego premiera Zjednoczonego Królestwa. Mieszczą się w nim artykuły poświęcone niekwestionowanemu sukcesowi Blaira: pokojowego rozwiązania konfliktu w Irlandii Pół-

nocnej oraz analiza procesu dewolucji, dla którego, jak twierdzi Iain McLean decydującą rolę miała postawa poprzedniego szefa Partii Pracy Johna Smitha. Artykuł poświęcony polityce europejskiej daje czytelnikowi o wiele bardziej skomplikowany obraz byłego brytyjskiego premiera, który w Polsce przedstawiany jest z reguły schematycznie, wyłącznie jako „euroentuzjasta” wśród narodu eurosceptyków. Na uwagę zasługują także artykuły poświęcone tematom na ogół marginalizowanym: roli brytyjskiego premiera w kształtowaniu światowej polityki proekologicznej oraz determinacji Blaira dla zwiększenia pomocy dla Afryki.

W ostatniej części książki, zawarty jest artykuł, dotyczący zaangażowania się Wielkiej Brytanii w wojnę iracką w 2003 r. Michael Clarke przedstawił motywy poparcia Blaira dla polityki USA w Iraku, zarysowując jego koncepcję zasad, które powinny kształtować współczesny ład międzynarodowy. W jej centrum jest prawo, a nawet obowiązek społeczności międzynarodowej do interwencji humanitarnej w obronie podstawowych wartości. Badacze są zgodni, że to właśnie kwestia iracka, wpłynęła w ostatecznym rachunku na ocenę całej kariery politycznej Blaira.

Ciekawy w tej części pracy, byłby artykuł przedstawiający porównanie polityki zagranicznej Blaira i Thatcher. O ile w analizach, polityki wewnętrznej laburzysty, liczne są porównania do polityki „Żelaznej Damy”, w kontekście działań na arenie międzynarodowej wyraźnie ich brakuje. Lady Thatcher z kryzysu sueskiego z 1956 r. wyciągnęła fundamentalny wniosek, że interes narodowy Wielkiej Brytanii, dyktuje Albionowi nigdy nie znaleźć się po przeciwnej stronie

niz Amerykanie. Czy taki sposób myślenia nie był też obcy przywódcy New Labour?

Niedosyt czuć może pasjonat historii idei i doktryn politycznych. W pracy brakuje analizy terminu „blairyzm” i wpływu koncepcji Blaira na przeobrażenia socjaldemokracji i ugrupowań centrowych na niemieckiej, francuskiej czy polskiej scenie politycznej. Ash w komentarzu, zauważa, że w wielu krajach spotyka się z pojęciem „blairyzmu”, w przeciwieństwie do posługiwania się takimi terminami jak „majorisme” czy „callaghanism”. Pasjonującą byłaby próba odpowiedzi na pytania: co decyduje o eponimiczności w brytyjskiej historii? Dlaczego posługujemy się w historiografii pojęciem thatcheryzm a nie np. churchilizm. Ile thatcheryzmu jest w blairyzmie? Czy narodziła się „blatcheryzm”? Czy Tony Blair ma szansę stać się politykiem eponimicznym?

Wartość książki polega nie na wyczerpaniu poszczególnych zagadnień, ale na ich wszechstronnym (choć nie pełnym) zestawieniu, dającym zróżnicowany obraz Brytanii Blaira. Zestawienie tematów analiz, oczywiście nie jest pełne, można je wzbogacić, chociażby o wspomniane przeze mnie kwestie, ale liczba artykułów i ich zakres tematyczny, zgromadzony w jednym obszernym opracowaniu, jest jego wielką zaletą. Praca pisana była z myślą o czytelniku brytyjskim, ale jest ona świetnym źródłem informacji i inspiracji, nie tylko dla miłośników współczesnych dziejów Zjednoczonego Królestwa, ale wszystkich pasjonatów współczesnej historii, szczególnie stosunków międzynarodowych. Premier Blair był politykiem formatu światowego i jego polityka, mimo, że była silnie osadzona w realiach historyczno-kultu-

rowych Wysp Brytyjskiej, miała wymiar i oddziaływanie globalne.

W artykułach poświęconych kolejnym zagadnieniom często następuje powielenie niektórych wniosków, jednak trudno jest tego uniknąć w pracy zbiorowej, w której pozostawia się autorom dużą swobodę interpretacyjną. Z jednej strony utrudnia to postrzeganie pracy jako spójnej całości. Z drugiej przyjęcie takiej formy książki, pozwala na prezentację wielu, rozmaitych stanowisk oraz podejść badawczych.

„Blair Britain” jest wszechstronną analizą rządów Blaira – polityka, próbującego łączyć w swoim działaniu, idee, jego zdaniem tylko z pozoru przeciwstawne: państwa liberalnego z państwem dobrobytu, stosowanie tzw. *soft power* i *hard*

power w polityce zagranicznej, głębszej integracji z UE i zachowanie specjalnych stosunków ze Stanami Zjednoczonymi, interes narodowy z priorytetami społeczności międzynarodowej. To opracowanie świetnie obrazuje złożoność wielu problemów współczesnego świata oraz przedstawia pomysł Blaira na ich rozwiązanie. Czytając oceny poszczególnych komentatorów polityki byłego brytyjskiego premiera, czytelnik dysponuje szerokim materiałem niezbędnym dla wyrobienie własnego opinii. Książka inspiruje intelektualnie, wywołuje „niedosyt wiedzy”, co w tym wypadku jest raczej jej zaletą niż wadą.

Tomasz Ceran (Toruń)

